CONCEPT

Participatieverordening gemeente Laarbeek 2027

Geactualiseerde conceptversie – 25 oktober 2026

Inhoud

- Raadsbesluit
- Hfst.1 Inleidende bepaling
- Hfst. 2 Inwonersparticipatie
- Hfst. 3 Uitdaagrecht
- Hfst. 4 Borging en slotbepalingen
- Toelichting

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Laarbeek;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van [datum];

gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet;

gelet op de Wet versterking participatie op decentraal niveau;

overwegende dat de gemeente Laarbeek inwoners, maatschappelijke partijen en andere betrokkenen op een zorgvuldige, transparante en proportionele wijze wil betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid;

besluit vast te stellen de volgende verordening:

Hoofdstuk 1 – Inleidende bepalingen

Artikel 1. Definities

- **beleid:** gedragslijn, project, programma of plan van de gemeente om een bepaald doel te realiseren;
- **bestuursorgaan:** het bestuursorgaan dat bevoegd is ten aanzien van het betreffende beleid of de betreffende taak: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester;
- **college:** het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Laarbeek;
- **inspraak:** de mogelijkheid die een bestuursorgaan inwoners en belanghebbenden biedt om hun mening te geven als bedoeld in artikel 150, tweede lid, van de Gemeentewet;
- **inwoners:** ingezetenen als bedoeld in artikel 2 van de Gemeentewet;
- **inwonersparticipatie:** het op initiatief van de gemeente betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid;

- **maatschappelijke partijen:** verenigingen, stichtingen, buurtcomités, inwonerscollectieven en andere organisaties met een maatschappelijke doelstelling en een binding met de gemeente Laarbeek;
- **ondernemers:** bedrijven en instellingen die in de gemeente Laarbeek zijn gevestigd of in hoofdzaak binnen de gemeente activiteiten verrichten;
- **stakeholders:** inwoners en andere personen, groepen, ondernemingen, maatschappelijke organisaties, overheden en partners die door een onderwerp worden geraakt, daarbij een belang hebben, over relevante kennis beschikken of kunnen bijdragen aan de opgave;
- **uitdaagrecht:** het recht van inwoners en maatschappelijke partijen om de gemeente te verzoeken de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen als bedoeld in artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet.

Artikel 2. Reikwijdte en uitgangspunten

1. Elk bestuursorgaan besluit binnen zijn bevoegdheid of en op welke wijze inwonersparticipatie plaatsvindt. Bij iedere opgave wordt vooraf bewust afgewogen hoe de omgeving wordt betrokken. Omgevingsbewust werken vormt daarbij het uitgangspunt. Inwonersparticipatie wordt toegepast wanneer dit, gelet op de aard, omvang en maatschappelijke impact van de opgave, passend en van meerwaarde is, met inachtneming van het vierde lid. Voor toepassing van het uitdaagrecht gelden de artikelen 8 tot en met 10.

2. Bij de keuze of en op welke wijze inwonersparticipatie plaatsvindt, wordt rekening gehouden met de aard, omvang en maatschappelijke impact van het onderwerp. Inwonersparticipatie is maatwerk en wordt proportioneel ingericht.

3. Het bestuursorgaan past deze verordening bij het vaststellen of wijzigen van de omgevingsvisie, het omgevingsplan of een programma als bedoeld in de Omgevingswet zoveel mogelijk toe, voor zover de regels bij of krachtens de Omgevingswet zich daartegen niet verzetten.

4. Inwonersparticipatie of toepassing van het uitdaagrecht vindt niet plaats als:

- participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
- de uitkomst vanwege spoedeisendheid niet kan worden afgewacht;
- sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsruimte heeft;
- het een interne aangelegenheid van de gemeente betreft;
- het gaat om een ondergeschikte, technische of redactionele wijziging van beleid;
- het onderwerp zich naar zijn aard niet leent voor inwonersparticipatie of toepassing van het uitdaagrecht;
- er geen reële ruimte bestaat om de inbreng van deelnemers bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie te betrekken;
- de kosten of inspanningen van inwonersparticipatie, gelet op de aard en impact van het onderwerp, niet in redelijke verhouding staan tot de te verwachten meerwaarde.

5. Het bestuursorgaan motiveert de keuze om geen inwonersparticipatie toe te passen, mede aan de hand van de toepasselijke omstandigheden uit het vierde lid. De motivering wordt op een bij de aard en impact van het onderwerp passende wijze kenbaar gemaakt aan de betrokkenen.

Hoofdstuk 2 – Inwonersparticipatie

Artikel 3. Participatieaanpak

1. Als inwonersparticipatie wordt toegepast, bepaalt het bevoegde bestuursorgaan vooraf de aanpak van het participatieproces.

2. De participatieaanpak bevat in ieder geval, voor zover passend bij aard en omvang van het onderwerp:

- een omschrijving en afbakening van het onderwerp;
- het doel van de inwonersparticipatie;
- de beleidsruimte en de onderwerpen waarover deelnemers wel en niet invloed kunnen uitoefenen;
- de rol en mate van invloed van deelnemers;
- de te betrekken inwoners, ondernemers, maatschappelijke partijen en andere stakeholders, de afweging van relevante belangen en de wijze waarop moeilijk bereikbare groepen, waaronder jongeren waar relevant, worden benaderd;
- de gekozen participatievorm of participatievormen, het participatieniveau en een korte motivering van deze keuze, mede op basis van de aard, omvang en maatschappelijke impact;
- de wijze en het moment waarop deelnemers worden geïnformeerd en waarop aan hen wordt teruggekoppeld;
- de hoofdlijnen van de planning en de wijze waarop de opbrengsten worden betrokken bij de verdere besluitvorming.

3. Bij beleid waarover de gemeenteraad het bevoegde bestuursorgaan is, kan de raad vooraf kaders voor de inwonersparticipatie vaststellen of bepalen bij welke onderwerpen hij actief bij het participatieproces betrokken wil zijn. In andere gevallen wordt de raad over de participatieaanpak geïnformeerd. Het college kan de participatieaanpak voorbereiden.

4. De vorm en omvang van de participatieaanpak zijn in verhouding tot de aard en impact van het onderwerp. De aanpak wordt zoveel mogelijk geïntegreerd in het beleids- of projectproces en kan onderdeel zijn van een startnotitie, projectplan, raads- of collegevoorstel of een afzonderlijk document.

Artikel 4. Uitvoering van inwonersparticipatie

1. Het bestuursorgaan voert de inwonersparticipatie uit overeenkomstig de vooraf vastgestelde participatieaanpak, tenzij omstandigheden aanleiding geven tot aanpassing.

2. Als de participatieaanpak tijdens het proces wezenlijk wordt gewijzigd, bijvoorbeeld door gewijzigde impact, conflicterende belangen of onvoldoende bereik van groepen, worden deelnemers zo spoedig mogelijk geïnformeerd over de wijziging en de redenen daarvoor.

3. Het bestuursorgaan zorgt ervoor dat deelnemers vooraf begrijpelijke en relevante informatie ontvangen over het onderwerp, hun rol, de beschikbare beïnvloedingsruimte, de besluitvormingsbevoegdheid, het vervolg en de wijze waarop hun inbreng wordt betrokken.

4. Het bestuursorgaan spant zich in om relevante groepen, waaronder ondernemers en hun vertegenwoordigers waar relevant, te bereiken en deelname laagdrempelig te maken. Hierbij wordt

rekening gehouden met de mogelijkheden en beschikbare tijd van de doelgroep en is bijzondere aandacht voor groepen die niet vanzelfsprekend deelnemen.

5. Bestaande participatie- en adviesstructuren, waaronder dorps- en adviesraden, behouden hun eigen positie en bevoegdheden. Deze verordening doet niet af aan wettelijke of afzonderlijk vastgestelde advies- of participatierechten.

Artikel 5. Inspraak

Als een bestuursorgaan in het kader van inwonersparticipatie voor inspraak kiest of inspraak wettelijk verplicht is, is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing, tenzij het bestuursorgaan een andere inspraakprocedure vaststelt.

Artikel 6. Openbare participatieverslaglegging en terugkoppeling

1. Na afronding van een participatietraject stelt het bestuursorgaan, naar aard en omvang van het traject, een participatieverslag op. Het verslag wordt openbaar gemaakt met inachtneming van de toepasselijke regels over openbaarmaking en bescherming van persoonsgegevens.

2. Het participatieverslag bevat in ieder geval:

- een beschrijving van de gevolgde participatieaanpak en de wijze waarop deelnemers zijn betrokken;
- de belangrijkste opgehaalde inbreng, standpunten en suggesties;
- de keuzes die naar aanleiding van de inbreng zijn gemaakt;
- welke relevante suggesties niet zijn overgenomen en de redenen daarvoor;
- de invloed die de participatie heeft gehad op het beleid, plan, project of de besluitvorming;
- de wijze waarop transparantie en terugkoppeling zijn vormgegeven;
- voor zover relevant: een beschouwing van de uitvoerbaarheid en het verloop van het participatietraject.

3. Deelnemers worden tijdens het traject op passende momenten geïnformeerd over de voortgang, relevante wijzigingen en vertragingen. Na afloop worden zij geïnformeerd over de uitkomsten, het participatieverslag en de vervolgstappen. Een vooraf aangekondigde termijn voor terugkoppeling wordt nagekomen of een afwijking daarvan wordt tijdig toegelicht.

4. Als het college een participatietraject uitvoert ter voorbereiding van een besluit van de gemeenteraad, wordt het participatieverslag aan de raad beschikbaar gesteld en wordt in het raadsvoorstel inzichtelijk gemaakt hoe de participatie is verlopen en wat met de opbrengsten is gedaan.

Artikel 7. Evaluatie

1. Na afronding van een participatietraject wordt, passend bij de aard en omvang van het traject, bezien welke lessen kunnen worden getrokken en worden de belangrijkste leerpunten op passende wijze vastgelegd uit de gekozen participatieaanpak, het doorlopen proces en de uitkomsten. Daarbij kan onder meer aandacht worden besteed aan het bereik van doelgroepen, de duidelijkheid van de speelruimte, de kwaliteit van de terugkoppeling, de samenwerking, leerpunten en knelpunten.

2. Als de gemeenteraad of het college daaraan behoefte heeft, wordt een evaluatiemoment georganiseerd waarin de ervaringen en resultaten van één of meer participatietrajecten worden besproken.

3. De uitkomsten van evaluaties worden gebruikt voor het leren en verbeteren van toekomstige participatietrajecten.

Hoofdstuk 3 – Uitdaagrecht

Artikel 8. Verzoek om toepassing van het uitdaagrecht

1. Inwoners en maatschappelijke partijen kunnen bij het college een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht indienen.

2. Het verzoek bevat in ieder geval een omschrijving van de gemeentelijke taak die de indiener geheel of gedeeltelijk wil uitvoeren, de reden voor het verzoek en het beoogde resultaat.

3. De indiener geeft, voor zover relevant, tevens aan:

- wat de betrokkenheid, kennis en ervaring van de indiener met de taak is;
- op welke wijze de taak zal worden uitgevoerd en de kwaliteit en continuïteit worden gewaarborgd;
- welke kosten, middelen of gemeentelijke ondersteuning volgens de indiener nodig zijn;
- welk draagvlak er voor het verzoek bestaat onder betrokken inwoners of belanghebbenden.

4. Het college kan aanvullende informatie opvragen die nodig is om het verzoek te beoordelen.

Artikel 9. Beoordeling van het verzoek

1. Het college zendt het verzoek door aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om daarop te beslissen en informeert de indiener hierover.

2. Als de gemeenteraad bevoegd is op het verzoek te beslissen, kan het college de besluitvorming voorbereiden.

3. Het bevoegde bestuursorgaan wijst het verzoek af als de aard van de taak zich tegen toepassing van het uitdaagrecht verzet of toepassing in strijd zou zijn met een wettelijk voorschrift.

4. Het bevoegde bestuursorgaan kan het verzoek afwijzen als:

- het verzoek in strijd is met vastgesteld gemeentelijk beleid en afwijking daarvan niet wenselijk wordt geacht;
- onvoldoende aannemelijk is dat de indiener de taak op verantwoorde en duurzame wijze kan uitvoeren;
- de kwaliteit, continuïteit, veiligheid of publieke verantwoordelijkheid onvoldoende kan worden gewaarborgd;
- toepassing van het uitdaagrecht leidt tot onevenredige financiële, juridische of organisatorische gevolgen voor de gemeente;
- aanbestedingsrechtelijke, staatssteunrechtelijke, privacyrechtelijke of andere juridische belemmeringen aan uitvoering in de weg staan.

5. Het bestuursorgaan reageert binnen acht weken na ontvangst van een volledig verzoek. Deze termijn kan eenmaal met ten hoogste acht weken worden verlengd. De indiener wordt hiervan vóór afloop van de eerste termijn in kennis gesteld.

6. De beslissing op het verzoek wordt gemotiveerd aan de indiener bekendgemaakt.

Artikel 10. Uitvoering van de taak

Als het verzoek wordt toegewezen, maakt het bevoegde bestuursorgaan met de indiener schriftelijke afspraken over in ieder geval:

- de taak, het beoogde resultaat en de looptijd;
- de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- de kwaliteitseisen en de wijze van monitoring;
- het budget, de financiering en eventuele gemeentelijke middelen of ondersteuning;
- aansprakelijkheid, verzekeringen en overige relevante risico's;
- de informatievoorziening en het contact met de gemeente;
- de evaluatie;
- de gevolgen van het niet nakomen van afspraken en de voorwaarden voor tussentijdse beëindiging.

Hoofdstuk 4 – Borging en slotbepalingen

Artikel 11. Verantwoording en leren

1. Het college draagt zorg voor een organisatiebrede werkwijze waarin ervaringen met inwonersparticipatie worden benut om de kwaliteit van participatie te verbeteren.

2. Het college bespreekt jaarlijks met de gemeenteraad de ervaringen, relevante ontwikkelingen, leerpunten en knelpunten bij de uitvoering van deze verordening. De vorm van deze bespreking wordt afgestemd op de aard en omvang van de opgedane ervaringen.

3. Het jaarlijkse gesprek laat onverlet dat de gemeenteraad of het college op ieder moment een afzonderlijk evaluatiemoment kan agenderen.

Artikel 12. Nadere regels

Het college kan nadere regels vaststellen over de uitvoering van inwonersparticipatie en het uitdaagrecht, voor zover deze regels niet treden in de bevoegdheden van de gemeenteraad of de burgemeester.

Artikel 13. Hardheidsclausule

Het bevoegde bestuursorgaan kan in bijzondere gevallen gemotiveerd afwijken van bepalingen van deze verordening als onverkorte toepassing, gelet op het doel van de betreffende bepaling, tot een onevenredige uitkomst leidt.

Artikel 14. Intrekking en overgangsrecht

1. De Inspraakverordening van de gemeente Laarbeek [exacte citeertitel en vaststellingsdatum vóór vaststelling verifiëren] wordt ingetrokken.

2. De in het eerste lid bedoelde inspraakverordening blijft van toepassing op inspraakprocedures die vóór de inwerkingtreding van deze verordening zijn gestart.

Artikel 15. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2027.

2. Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente Laarbeek 2027.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van [datum].

De voorzitter, De griffier,

Toelichting

Algemeen

Met de Wet versterking participatie op decentraal niveau is artikel 150 van de Gemeentewet verbreed. De gemeenteraad moet regels stellen over de wijze waarop inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid worden betrokken. Daarnaast moet de verordening voorwaarden bevatten voor toepassing van het uitdaagrecht.

Deze conceptverordening is opgezet als juridische basisverordening voor inwonersparticipatie en het uitdaagrecht. Zij sluit aan op de beleidsnota “Samen maken we Laarbeek”, waarin participatie wordt geplaatst binnen het bredere concept van omgevingsbewust werken. De beleidsnota bevat de beleidsmatige uitgangspunten en de praktische werkwijze; deze verordening legt de juridisch noodzakelijke en minimale procedurele waarborgen vast.

Voor Laarbeek is daarnaast van belang dat de gemeenteraad op 18 juni 2026 heeft gekozen voor een kader dat ruimte biedt voor maatwerk, maar tegelijkertijd basisrichtlijnen geeft. De raad heeft nadrukkelijk aandacht gevraagd voor voorafgaande duidelijkheid over de speelruimte, openbare participatieverslaglegging, terugkoppeling, bereik van moeilijk bereikbare groepen en het leren van participatietrajecten.

De verordening bouwt voort op de bestaande Laarbeekse werkwijze van omgevingsbewust werken. De verordening vervangt bestaande advies- en participatiestructuren, zoals dorps- en adviesraden, niet.

Artikel 1. Definities

De definities sluiten in hoofdzaak aan bij de wettelijke terminologie en de beleidsnota “Samen maken we Laarbeek”. Het begrip stakeholders maakt duidelijk dat Laarbeek participatie breed benadert: naast inwoners kunnen ook ondernemers, maatschappelijke organisaties, andere overheden en overige partners relevant zijn.

Artikel 2. Reikwijdte en uitgangspunten

Het bevoegde bestuursorgaan bepaalt binnen zijn eigen bevoegdheid of en op welke wijze inwonersparticipatie wordt toegepast. Daarbij wordt bewust afgewogen of betrokkenheid mogelijk en wenselijk is. De uitzonderingsgronden sluiten aan op de beleidsnota, waaronder het ontbreken van reële beïnvloedingsruimte, urgentie en situaties waarin de inspanning niet in redelijke verhouding staat tot de te verwachten meerwaarde. Voor instrumenten uit de Omgevingswet blijft het bijzondere wettelijke regime leidend.

Artikel 3. Participatieaanpak

Dit artikel vertaalt de uitgangspunten uit “Samen maken we Laarbeek” naar een juridisch minimumkader. De participatieaanpak maakt zoveel mogelijk onderdeel uit van het reguliere beleids- of projectproces. Bij raadsbevoegdheden kan de raad vooraf participatiekaders stellen of onderwerpen aanwijzen waarbij hij actief betrokken wil zijn; in andere gevallen wordt de raad geïnformeerd.

Artikel 4. Uitvoering van inwonersparticipatie

De uitvoering moet aansluiten op de vooraf gekozen aanpak. In lijn met de beleidsnota is extra aandacht opgenomen voor laagdrempeligheid, het bereiken van minder vanzelfsprekend deelnemende groepen en het behoud van bestaande adviesstructuren.

Artikel 5. Inspraak

Dit artikel sluit aan bij het VNG-model. Afdeling 3.4 Awb is het uitgangspunt, maar het bevoegde bestuursorgaan kan een andere inspraakprocedure vaststellen.

Artikel 6. Openbare participatieverslaglegging en terugkoppeling

Dit artikel is bewust uitgebreider dan de basisvariant van het VNG-model. Het geeft rechtstreeks uitvoering aan het raadsbesluit en het amendement van 18 juni 2026 over openbare verslaglegging, inzicht in de doorwerking van inbreng en terugkoppeling aan deelnemers.

Artikel 7. Evaluatie

De formulering sluit aan bij het uitgangspunt uit de beleidsnota dat de gemeente leert van participatieprocessen. Na afloop wordt proportioneel bezien welke lessen uit aanpak, proces en uitkomsten kunnen worden getrokken. Daarnaast blijft ruimte bestaan voor afzonderlijke evaluatiemomenten op verzoek van raad of college.

Artikel 8 t/m 10. Uitdaagrecht

Deze bepalingen geven uitvoering aan artikel 150, derde lid, Gemeentewet en volgen de structuur van variant 1 van het VNG-model: verzoek, beoordeling en schriftelijke afspraken over uitvoering.

Artikel 11. Verantwoording en leren

Deze bepaling borgt het organisatiebreed leren. In overeenstemming met de geactualiseerde beleidsnota bespreekt het college jaarlijks met de gemeenteraad de ervaringen en leerpunten.

Artikel 12 en 13

Nadere regels bieden uitvoeringsruimte; de hardheidsclausule voorkomt dat de verordening in uitzonderlijke gevallen tot onevenredige uitkomsten leidt.

Artikel 14 en 15

De bestaande inspraakverordening moet worden ingetrokken met overgangsrecht voor reeds gestarte procedures. De exacte citeertitel en vaststellingsdatum van de Laarbeekse inspraakverordening moeten vóór het definitieve raadsvoorstel nog worden geverifieerd.

Openstaande juridische/bestuurlijke keuzes vóór definitieve vaststelling

- Exacte citeertitel en vaststellingsdatum van de huidige Inspraakverordening Laarbeek verifiëren.
- Beslissen of een vaste termijn voor openbaarmaking/terugkoppeling gewenst is. In deze werkversie is bewust geen algemene vierwekentermijn uit Deurne overgenomen.
- Artikel 11 voorziet in een jaarlijkse bespreking met de gemeenteraad; de vorm blijft flexibel.
- Bevestigen dat de verordening beperkt blijft tot inwonersparticipatie en uitdaagrecht. De bredere werkwijze van omgevingsbewust werken en de omgang met initiatieven uit de samenleving worden beleidsmatig uitgewerkt in “Samen maken we Laarbeek” en het implementatieplan.
- Nagaan of voor verzoeken om toepassing van het uitdaagrecht een gemeentelijk formulier en/of laagdrempelige ondersteuning wordt ingericht; dit hoeft niet per se in de verordening te worden vastgelegd.

Redactionele en juridische aandachtspunten vóór vaststelling

- Controleer de exacte citeertitel en datum van de in te trekken inspraakverordening.
- De interne verwijzingen in de beleidsnota zijn afgestemd op de actuele artikelindeling.

- De passage over het uitdaagrecht in bijlage 2 van de beleidsnota is afgestemd op de maatwerkafspraken over financiering in artikel 10.
- Het onderscheid tussen omgevingsbewust werken, gemeentelijke inwonersparticipatie en participatie door particuliere initiatiefnemers onder de Omgevingswet blijft van belang.
- In de zienswijzenota zijn reacties op vragen over uitdaagrecht, selectie van deelnemers en de mogelijkheid van weerwoord nog niet overal ingevuld. Rond deze af vóór verspreiding.
- Het implementatieplan is nog een concept; werkvormen, facilitators en interne formats blijven uitvoeringsafspraken en zijn niet als harde verplichtingen in deze verordening opgenomen.